

Az intézményfenntartói rendszer és az oktatás eredményessége

Az intézményfenntartói struktúra gyökeresen megváltozott a 2010-es kormányváltást követően.

A kormányváltást követően felgyorsult az intézményfenntartó önkormányzatok „kivéreztetése”. Az ezekben az iskolákba járó tanulók – és szüleik – nap, mint nap találkoztak az iskolák működését ellehetetlenítő, pénzügyi alultervezettségéből adódó problémákkal. Különösen sújtotta ez azokat a kistélepeket ahol nem, vagy alig volt helyi adó kivetésére lehetőség, s teszem hozzá bátorság. Így fordulhatott elő, hogy számtalan esetben kellett hitelt felvennie az önkormányzatnak azért, hogy ki tudja fizetni pl. a pedagógusok bérét. Nem jártak sokkal jobban a nagyobb települések, városok sem, a működés/működtetés napi problémákkal terhelt folyamatában. A hatalomra került pártszövetség választási ígéretének hangsúlyos eleme volt a közoktatás helyzetének rendbetétele. Elképzelésük megvalósításához a már-már a rendszerváltást megelőző politikai kurzusra jellemző direkt centralizálás eszközéhez nyúltak, melynek levezényléséhez megnyerték a 90-es évek ikonikus pedagógusát, Hoffmann Rózsát, akinek rendkívül magas szakmai respektje alkalmassá tette arra, hogy a kezdeti időkre legalábbis, de lecsendesítse az oktatással elégedetlenkedőket.

A központosítás részeként létrehozták Európa legnagyobb munkáltatóját a Klebelsberg Intézményfenntartó Központot, mely azután a „hoffmanni reform” állatorvosi lovaként mutatta be az egész ún. államosítás bornírtságát. Persze igazságtalan lenne minden bajért Hoffmann Rózsát okolni, már csak azért is, mert ő nem volt más ebben a folyamatban, mint az orbáni akarat kritikátlan végrehajtója. Számára fontosabb volt a miniszterelnök jóindulatának elnyerése, mint a rábízott stratégiai ágazat méltó képviselője. Nem tudta, de nem is akarta megakadályozni azt, hogy az állam a vörösinges Pásztoroktól tanult módszerrel einstandolja a közoktatást, elvéve az addigi fenntartóktól a jogos tulajdonukat képező iskolákat úgy, hogy a jelentős kiadásokkal járó működtetői feladatokat meghagyta nekik. Erre mondják pestiesen, hogy ügyes... azt már én teszem hozzá, hogy ügyesnek ügyes, de súlyosan etikátlan...

1. Az átalakítás céljaként meghirdetett elképzelés támogatásra talált a társadalom jelentős részében.

Az ún. „iskolahasználók” (szülők, diákok) jelentős része megnyugvással fogadta a változást, s az eddigi fenntartók, az önkormányzatok jelentős része is fellelegzett, azt gondolva, hogy jelentős tehertől szabadultak meg, s a gondoskodó (paternalista) állam képe sem idegen hazánk polgárainak közügyek iránt kifejtett gondolataitól. Ráadásul a kormánykoalíció magas támogatottságát ki és felhasználó fantáziadús ígérek egyfajta csodaváró hangulatot eredményeztek. Meggyőződésem, hogy ezt a típusú lelkiállapotot sikerrel lehetne nevezni akár „hungaricumok” közé...

Mint minden csoda, ez is csak három napig (na jó, annál azért kicsivel hosszabb ideig) tartott, s viszonylag gyorsan kiderült, hogy a „király meztelen”. A szóvirágok nem tudták elfedni a rendszer működésképtelenségét, napi szinten hiányzott a kréta, a fénymásolópapír, nem volt fűtés, s hetekig tartott kicserélni a kiégett izzót a tantermekben, vagy éppen a projektorban. Az állami gölem kommunikációja elfogadhatatlan volt, nem tudott, de talán nem is akart együttműködni sem a szakmai, sem a szülői, sem pedig az érdekvédelmi szervezetekkel. Miután egy a kormányzat által elrendelt átfogó vizsgálat kiderítette, hogy a Klebelsberg Intézményfenntartó Központban – gyakorlatilag – még a villanykapcsolók sincsenek jó helyen, vagy ha mégis, akkor nem működnek megfelelően, a KLIK működése egyfajta vesszőfutássá változott. Nem csoda, hogy – miután három vezetőt is „elfogyasztott” – rövid néhány év masszív károkozása után szép csendben kimúlt. Az a néhány év, míg létezett a magyar közoktatás mélyrepülésének kezdete. A 2013-as PISA jelentésben már jelentkező masszív teljesítménycsökkenés okaiként az „elmúlt nyolc év” (2002-2010) „balliberális nemzetvesztőit” jelölték meg, de a szakma világosan látta, hogy a nemzeti köznevelés rendszere képtelen a csökkenés megállítására, ha továbbra is ugyanaz a pártpolitika vezérelte oktatási vezetés marad, ami addigi átalakításokat (visszalépéseket) levezényelte.

A KLIK ugyan 2016 végén megszűnt, s a helyébe lépő Klebelsberg Központ – a maga 59 tankerületével - eddigi regnálása mentes a botrányoktól, de ez minden, amit pozitív elmozdulásként értékelhetünk.

2. Az oktatással foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek (kutatók, tantermi pedagógusok) kiutat kínáló álláspontját a hatalom lesöpörte, kizárólag saját – a kormányzat akaratát preferáló, pártpolitikailag motivált – szakembereik véleményét vették, s veszik figyelembe.

A politikai akarat dömpingszerű megjelenése és akadálytalan érvényesülése megosztotta a pedagógus társadalmat. Sokan voltak, akik elhitték a hoffmanni ígéreteket, s megtette hatását a 2013 szeptember elsejei, akkor jelentősnek tekinthető béremelés is, a kritikai hangok háttérbe szorultak. A kormányzat demonstratívan jelent meg a pedagógusok védelmezőjeként, tekintélyt, megbecsülést, presztízst ígérve, csupa olyat hangoztatva, mely „zene” volt a sokszorosán kihasznált, becsapott pedagógustársadalom füleinek. A kormányzati propaganda olyan elsőprő erejű volt, hogy az érintettek észre sem vették, hogy minden eddiginél nagyobb átverés részeseivé váltak.

Az új Nemzeti Alaptanterv egyértelműen a pártpolitika elvárásait vette figyelembe, a tankötelezettség leszállítása pedig a Kereskedelmi és Iparkamara befolyásos vezetőjének, a kormányfő belső körös tanácsadójának tett hatalmas szívességet. A kettő együttesen vezetett a magyar közoktatás eddig nem tapasztalt gyenge teljesítményéhez.

A nemzeti köznevelési törvény által bevezetett új típusú munkaidő elszámolás kijózanító pofonja, a pedagógus életpályamodell részét képező „pedagógus előmeneteli rendszer” minden tartalék energiát felemésztő sokkja, az elviselhetőség határáig fokozta a pedagógusok munkaterhelését, melynek következményei nagyon hamar megjelentek az iskolai teljesítményekben. Mind a pedagógusok, mind pedig a diákok súlyos demotiváltsága egyértelműen jelezte, hogy a választott irány rossz.

A gyors egymásutánban létrejövő civilszervezetek hangja azonban erőtlenné vált, csak ritkán, és szalmalángszerűen tudtak maguk mögé tömegeket gyűjteni. A médiát jellemző kormányzati túlsúly útját állta országos ismertségüknek, változást akaró nézeteik csak szűk szakmai körökben váltak ismertté.

3. A tanulói eredményességben bekövetkezett súlyos visszaesés változtatást indukált, ennek iránya és tartalma azonban továbbra is a politikai akaratot követi. A KLIK megszüntetését követően létrejövő tankerületi központok a fenntartás/működtetés problémáit alapszinten többé-kevésbé ellátják, de az oktatás eredményességét ez semmilyen módon nem növeli.

A hármas tagoltságú fenntartási szisztéma (magán/alapítványi, egyházi és „állami” intézmények) hatása a tanulói teljesítményekre nem szignifikáns. Nem jelenthető ki egyértelműen, hogy egyik vagy másik fenntartói/működtetői rendszer az eredményesebb. Hogy melyikük az, amelyik egy főre vetítve a legtöbbet fordítja/fordíthatja diákjai oktatására, viszont könnyen megállapítható. Ebből a tényből azonban egyáltalán nem következik az, hogy abban az adott intézményműködtetői típusban lennének a legjobbak az eredmények. Ennek vizsgálatához szemügyre kell vennünk a közoktatás különböző szintjeinek intézményeit.

Óvodák: jellemzően önkormányzati tulajdonban vannak, kevés az alapítványi és még kevesebb az egyházi fenntartásban/működtetésben lévő intézmény. Az óvoda az a szintje a magyarországi közoktatásnak, ahol túlnyomórészt rendben vannak a dolgok. Ebben a jellemzően magas szintű szakértelem mellett egész biztosan közrejátszik a szubszidiaritás is. Helyben történnek a dolgok, a szülők közvetlen kapcsolatban vannak az intézmények fenntartóival, s az esetleges elégedetlenség következményei bizony gyakran kézzel foghatók, vokssal mérhetőek...

Az alapfokú képzés iskoláinál már nehezebb a dolgunk. Míg az óvodákban nagyságrendjüket tekintve elenyésző azon intézmények száma, melyet nem az önkormányzatok tartanak fenn és működtetnek, addig az általános iskolák esetében már megjelennek az egyházi, és a magán és alapítványi intézmények is. Ezek száma azonban nem jelentős, hatásuk nem számottevő. A nem a Klebelsberg Intézményfenntartó által üzemeltetett iskolákba leginkább azok a gyerekek járnak, akik valamilyen ok miatt „kilógnak a sorból”. A nemzeti köznevelési törvény elvárásai ezekre az intézményeire is vonatkoznak, ugyanakkor rendelkeznek azokkal a privilégiumokkal, melyekkel a tankerületi központok által fenntartott és működtetett iskolák nem. Ilyenek pl. a tankönyvválasztási, módszertani szabadság kérdése, és még jó néhány olyan kivételesnek minősülő evidencia, amiket az „állami” iskolák tanulói és pedagógusai nélkülözni kényszerülnek.

Minőségi változás az oktatásban a tanulók 10 éves kora után következhet be. Ettől az életkortól működik ugyanis a rendszerváltást követő idők egyik legnagyobb eredményeként

elkönyvelt, mára azonban – jellemzően – a valódi eredmények elérésének egyik legfőbb gátjává vált ún. „szerkezetváltó” iskolarendszer, a nyolc, hat és a négyosztályos gimnáziumi képzés formájában. A társadalom túlnyomó része tisztában van azzal, hogy gyermekeik boldogulásának záloga a megszerzett tudás, s tegyük hozzá, annak hatékony alkalmazása. A szülők között egyértelmű presztízsharc látható, hogy ki tudja gyermekét minél fiatalabb korban bejuttatni egy-egy érettségi adó intézménybe. Ezt a szerkezetváltó iskolák is maximálisan kihasználják, valóságos „lehalászás” folyik a 10-12 éves tanulók körében, rendszerint komoly problémát okozva azokban az általános iskolákban, ahol az alsóból felsőbe lépés traumáján túl gyakran – a távozók, s az esetleges csoport összevonások miatt – új osztályközösséget is kell építenie a felsős osztályfőnököknek. S akkor még nem szóltunk a belépő új tárgyak pedagógusainak sokszínű módszereiről, személyiségéről, elvárásairól. Azok, akik nem tudnak/nem akarnak ilyen fiatal korban bekerülni ebbe a képzésformába, maradnak az általános iskolában, s annak elvégzése után tudják megkezdeni tanulmányaikat valamelyik középfokú intézményben. Az egyértelmű, hogy a szerkezetváltó iskolákba járó diákok (legalábbis a képzés kezdetén) lényegesen motiváltabbak azon társaiknál, akik nem kerültek be. Az ő eredményeik rendszerint jobbak, mint az általános iskolákba járó kortársaiké. Ezen nincs mit csodálkozni, hiszen egészen más a szociokulturális háttér, s más a diákközösség motiváló hatása. A nagy egészre nézve azonban ez, mégsem jár olyan következménnyel, melynek hatásai érdemben befolyásolnák a tanulói teljesítményeket. A nemzetközi vizsgálatokban rohamosan romló eredményességgel szerepelünk ebben a szegmensben is. A vakok közt a félszemű is király, önbecsapó féligazsága csak elodázza az elkerülhetetlen változások bevezetését.

A gimnáziumi képzésben megjelenő fenntartók és működtetők, jellemzően hármastagoltságot mutatnak: az egyszerűség kedvéért nevezzük „államinak” a Klebelsberg Központ-hoz tartozó intézményeket, mellettük a magán/alapítványi, és egyházi intézmények indulnak a gyermekek beiskolázásáért folytatott versenyben. Itt már erőteljes tendenciákat észlelhetünk. Míg a közoktatás egészét tekintve az egyházi intézmények száma nem éri el a 14%-ot, addig a gimnáziumi képzésben részarányuk kicsit már meg is haladja a 30%-ot. Bár a közvélekedés az egyházi gimnáziumokat tartja az ún. elitképzés legmegfelelőbb színhelyének, a valóság nem támasztja ezt alá. Tény és való, hogy az ún. „nem állami” iskolák – elvileg – kedvezőbb materiális feltételekkel rendelkeznek, ez azonban nem feltétlenül jelent hatékonyabb oktatást, és magasabb szintű tudást. Paradox módon a – minden évben megjelenő – 100 legjobb kezdetű kiadványokban csak ritkán található a top 20-ban egyházi fenntartású gimnázium

(rendszerint ugyanazok), a legelőkelőbb pozíciókban jellemzően a Klebelsberg Intézményfenntartóhoz tartozó iskolák, s az alapítványi intézmények találhatók (közülük is inkább csak egy az, ami tartósan magas szinten „produkál”...)

A középfokú képzéshez tartozó szakképzés egészen tragikus mélyrepülést produkál az elmúlt néhány esztendőben. Az alapvetően rossz (legyek empatikus) „téves kép” a szakemberrel – szakival- szemben támasztott elvárások terén, elképesztő következményekkel járt. A szakképzés átalakítása során éppen azokat az ismereteket dobták a kukába, melyeknek köszönhetően – az egyébként is a gyengébben teljesítők közül kikerülő szakmunkástanulók – képessé válhatnának arra, hogy ha szükség úgy hozza – s ezt igen gyakran teszi is – új szakmát legyenek képesek elsajátítani, így biztosítva megmaradásukat a munkaerőpiacon. A közismereti tárgyak, az informatika, a nyelvoktatás óraszámainak indokolatlan és szakmaiatlan radikális csökkentése az egyszerűhasználatos, eldobható szakemberek „kitermelését” eredményezi, olyanokét, akiknek a szakmai képzéséhez sem adták a feltételek. Az iskolai tanműhelyek tragikusan lepusztultak, a duális képzés feltételei pedig mindössze néhány régióban adóttak csupán. A képző intézmények túlnyomó többsége „állami” fenntartásban és működtetésben van, a magán és alapítványi oktatás lehetőségét megszüntették, s az egyház sem túl gyakori szereplő ezen a játéktéren....

4. A politikai szándék eredményeként prioritást élvező egyházi gimnáziumok tapintható (eszmei és gyakorlati) kormányzati támogatottsága és az ún. középosztályban érzékelhető – alapvetően megalapozatlan – nimbuszuk ezeket, az intézményeket gyakorlatilag a szegregáció intézményesített telephelyeivé teszi.

A létező, s egyelőre úgy tűnik megállíthatatlan, szegregáció mára súlyos tehertételévé lett a magyar közoktatás rendszerének. Ennek – minimum - két fajtáját ismerjük, a spontán és a tudatos szegregációt. Az ún. rozsdaovezetekben kialakult szegregáció esetében – a jelenlegi iskolaszervezet fenntartása mellett – gyakorlatilag nincs létező alternatíva a probléma kezelésére. Jellemző példája ennek a közelmúlt álláshirdetéseinek non plus ultrája, az őszi folyamán egy borsodi kisfaluban több mint félmillió forintot kínáltak annak, aki elszegődik hozzájuk óvónőnek. Az állás azóta is betöltetlen... Ebből is látszik, hogy a pénz nem ad mindenre megoldást, rendkívül alapos és mélyenszántó társadalmi tudatformálásra van szükség ahhoz, hogy a szegregáció kérdésében előre tudjunk lépni. Ebben a tudatformálásban akár támaszkodhatnánk arra a meglévő szakértelemre, mely oly hatékonyan fordítja szembe a

társadalom jelentős részét pl. a menekültekkel, mint pl. Ócsényben. Fontosnak tartom kiemelni, hogy szakértelemről beszélek, nem világlátásról! A szegregáció mótelye mélyen beivódott a társadalom mindennapjaiba, s ez annak végzetes és végletes szétszakadásához vezet. Az előbb említett „középosztály” tehetősebb tagjai kimenekítik gyermekeiket az ún. „köznevelés” karmaiból. Hajlandók mélyen a zsebükbe nyúlni, hogy a gyermekeiknek – az állami oktatás feltételeinél összehasonlíthatatlanul - jobb feltételeket biztosító elit alapítványi iskolákba – ha kell – befizessék csemetéjüket, s minden „társadalmi kapcsolatukat” latba vetve lobbizzák be őket – ha másképp nem megy – az egyházi gimnáziumokba. Ez napjainkban már csak a lúzerek eszköze. A magukra valamit is adók, már külföldön járatják középiskolákba (a nyugati határszélen már általános iskolába is) gyermekeiket, azt remélve – és nem is alaptalanul – hogy az ott megszerzett tudás megalapozza az életben való érvényesülésüket is. S ne legyenek kétségeink, aki külföldön jár középiskolába, az nagy valószínűséggel, csak második esélyként jelentkezik a hazai felsőoktatásba. S aki külföldön szerez diplomát, az minden bizonnyal ott is helyezkedik el, ott alapít egzisztenciát, családot. Őt hosszú időre elvesztettük. Nyugdíjasnak majd hazajön.

5. Ezt erősíti a szerkezetváltó modell további fenntartása is.

Ebben a végletekig atomizált társadalomban, ahol az egyéni karrierlehetőségek misztifikálása rövid időn belül súlyos tehertételként jelentkezik majd a gazdaság teljesítményében. Most biztos bukással kell számolni annak a politikai erőnek, mely ennek felszámolását és az egységes alapképzés megvalósítását tűzi ki célul. Azonban nem az az igazi probléma, hogy a PISA mérések újabb szegmensében teljesítünk kritikán alul (kollaboratív tevékenység), hanem az, hogy a világ – legalábbis az a része, melyhez tartozni érdemes – pont ellenkező irányban halad, mint mi. S senki ne gondolja, hogy mindenki szembe megy az autópályán, s csak mi tudjuk a helyes irányt...

6. Alapkérdés, hogy akarunk-e, tudunk-e lépéseket tenni az ún. alapképzés rendszerének megvalósításáért, mely esetében a szerkezetváltó iskolákat ki kell vezetni a rendszerből!

Hazánkban manapság elképzelhetetlen, de megkerülhetetlenül szükséges az olyan politikai közmegegyezés, mint ami „bezzeg Finnországban” volt/van. Nem az általuk bevezetett modelltől beszélek (bár bőven tanulhatnánk belőle), hanem arról a bölcsességről, melyet a

politika szereplői mutattak az oktatás kérdésében. Azaz a feltételek kimunkálása a szakemberek feladata, a feltételek feltételeinek biztosítása pedig a mindenkori államé. S ezt hosszú ideje komolyan is veszik. Az eredmény látható. Lehet irigykedni, de nem érdemes. A tanulságokat le kell vonni, a jobbtól tanulni nem szégyen.

7. Az oktatás eredményességének javítása érdekében elkerülhetetlen a fenntartói/működtetői rendszer szakmai, pedagógiai és pénzügyi szempontok szerinti újra-tervezése, újra-töltése.

A kormánykoalíció pártjain és a nevüket nem vállaló, a köznevelési rendszert kidolgozó szakértőkön kívül nincs ma Magyarországon olyan politikai erő, közoktatáshoz értő, abban dolgozó szakember, aki azt gondolná, hogy ez így továbbra is tartható. A kritikákra reagáló agresszív miniszteri reakciók, a szakmailag másként gondolkodók véleményének totális negligálása, személyük ellenséggé démonizálása, a kormányzati hurráoptimizmus, a problémák bagatellizálása csak mélyíti a válságot. Az a fajta központosítás, melyet a Klebelsberg névvel jegyzett rendszer megvalósított példátlan a 21. századi demokráciák történetében. Pédátlan és indokolatlan, ugyanakkor súlyosan kontra-produktív. Azok az eredmények – amik még vannak; diákolimpiai helyezések, a TIMMS mérés aktuális adatai – nem a rendszer működésének eredményei - sokkal inkább az egyéni képességek felszínre jutásának jelei. Mindig akadnak olyan tehetségek, akik meghazudtolva a körülményeket, éppen azok ellenére, de képesek kimagasló eredmények elérésére. A magyar állam – pontosabban annak vezetői – büszkén sorakoznak fel ezek mögé, de lássuk be vajmi kevés közül van hozzá... Az intézményműködtetés/fenntartás ma – különösebb botrányok nélkül – elvegetál, a XX. század második felének megfelelő szinten. Van kréta, ég a villany, működik a fűtés, s van wc-papír is (legalábbis remélem). Viszont nincs intézményi innováció, fogyóban a lelkesedés, egyre nagyobb mértékű burn out jellemzi az öregedő, biztonsági játékot játszó tanári kart. Annak érdekében, hogy az eddigi mélyrepülésből (földközelen vagyunk!) ne essünk kivédhetetlen dugóhúzóba azonnal cselekedni kell! 0. lépésként adja magát az, hogy

8. Elkerülhetetlen az oktatás szereplőinek radikális munkateher csökkentése!

Magyarországon a mindenkire kötelező heti munkaóra 40.

Nézzük meg, hogyan alakul ez a közoktatás szereplői (diákok, pedagógusok esetében)

- óvoda: Az ide járó gyerekek általában nagycsoportos korokban találkozhatnak először valami szervezett foglalkozással, melyen – jellemzően – a részvétel nem kötelező.
- általános iskola első osztály: a 6-7 éves korosztály koncentrációs képessége 15-25 percre tehető, utána „kikapcsolnak”. Ehhez képest van nekik minden nap legalább 4x45 perces tanórájuk, s gyakran fordul elő olyan nonszensz is, hogy a délutáni órákban tartanak nekik testnevelés foglalkozást. Nem kitolásból, hanem azért mert nincs máskor szabad tornaterem... Az alsó tagozat magasabb évfolyamain tovább nő a terhelés, a 4. osztályosok esetében nem ritka a hatodik órák megtartása sem.
- felső tagozat: fehér holló az olyan nap, mikor nincs hatodik óra. Ez 12-15 éves tanulók esetében minimum heti 26-28 tanítási óra megtartását jelenti.
- középiskola: itt már nincs pardon, rendszeresen a 7. 8. órák. Az így kialakuló „eredmény” heti 36-38 tanóra!

Ezek az adatok „csak” arról tájékoztatnak, hogy mennyi időt KELL az iskolában tanórán eltölteni. S akkor, amikor ezeket számba vesszük, akkor még nem szóltunk a házi feladatok elkészítésére, megtanulására, a különórákra, a különböző edzésekre szánt időről. S nem tudjuk, hogy mikor van idejük ezeknek a fiataloknak élni... Tudjuk, teher alatt nő a pálma, de az „eredmények” a napnál is világosabban láttatják, hogy „túltoltuk”. Nem kicsit, nagyon.

Nézzük a pedagógusokat. Alapvetésként le kell szögeznünk, hogy az emberekkel való foglalkozás idegi és fizikai terhei nem összehasonlítható azon munkavállalók hasonló igénybevételével, akik a mindennapi betevőre valót más módon keresik meg.

A pedagógusok teljes személyiségükkel vesznek részt az oktatás-nevelés folyamatában. A munkaidő vége után sem tud a munkájától elszakadni, gyakorlatilag bárhol, bármikor be tud kapcsolódni az iskolai élettel kapcsolatos feladatokba, problémákba, azaz – szinte – nem tud kikapcsolni... Természetesen a pedagógusok heti kötelező munkaideje is 40 óra, elvileg... Arról talán már mindenki hallott, hogy a pedagógus munkája nem a kötelező órák megtartásával egyenlő.

2010-ben készült (akkor 22 órában volt rögzítve a kötelezően megtartandó órák száma, s kifizették a túlórákat) egy reprezentatív munkaterhelés vizsgálat, melynek kimondott célja az volt, hogy kiderítsük végre, mennyit is dolgozik egy pedagógus? Nos, az eredmény már akkor is sokkoló volt. Heti – átlag – 51,5 órát foglalkoztak kollégáim – dokumentáltan – hivatásuk gyakorlásával. Átlagosan 51.5 órát.

A nemzeti köznevelési törvény relativizálta a kötelező órák számát, az addigi 22 órát felváltotta az enigmatikus 22-26-32 számhármassal, a munkaterhelés fogalmát pedig Hoffmann Rózsa „tette helyre”, mondván a hivatásának élő pedagógus számára nem jelenthet terhet a diákokkal kapcsolatos munka. A kijelentés abszurdumával most nem foglalkoznék, de tény, hogy a pedagógusok túlterheltsége, a diákok kiszígerelésével együtt nagymértékben járult/járul hozzá a súlyosan romló eredményekhez. Hoffmann Rózsa már a múlté, munkásságának következménye azonban a miénk... November vége van, a pedagógusok és a diákok „vágják a centit”, alig várják a téli szünetet, amikor is végre pihenhetnek egy kicsit.

- 9. A felsoroltak természetesen koránt sem fedik le a teljes problématerképet. Mindenféle megoldási javaslat csak szakmai konszenzussal, a politikai akarat kizárásával lehet eredményes.**

Ehhez nincs különösebb hozzáfűzni valóm. Részesei vagyunk egy különös időutazásnak, melynek már középtávon is csak vesztesei vannak. Reinkarnáltuk és kereszteztük a XX. század harmincas éveinek oktatási rendszerét a múlt század hetvenes éveinek gyakorlatával. Az így létrejött gölem hatékonyan pusztít, s mérhetetlen (a szó szoros értelmében mérhetetlenül) módon teremt, ha egyáltalán.

Végezetül a mindenkori múltba révedőknek, a régi dicsőségünk elvesztésén kesergőknek ajánlanám figyelmébe Barack Obama szavait:

- 10. „Nem attól leszünk jobbak, hogy megismételjük a múltat, hanem attól, hogy tanulunk belőle.”**

Köszönöm a figyelmet!

Mendrey László